ווי הלל אַלעקסאַנדראָוו גיט איבער, איז צ.׳ס אַרכיוו אָפּגעהיט אין דער לענינגראַדער אָפּטיילונג פון אינסטיטוט פון די פעלקער פון אַזיע ביי דער וויסנשאַפטלעכער אַקאַדעמיע, און דאָרט זאָלן זיך געפינען 630 אַרכיוואַלע איינסן.

„לעקסיקאָן פון דער נייער יידישער ליטעראַטור", זיבעטער באַנד, ניו יאָרק, 1968 זז. 577־587.

פ. נאָוויק — טיף זיינען די וואָרצלען... „יידישע קולטור", נ. י., נ׳ 3, 1956.

בעקער, ראָזאַ

[זילבערט]

אויסער דאָס שווערע אַקטיאָרישע לעבן, וואָס ב. האָט מיטגעמאַכט ווי דאָס רוב יידישע פּראָווינץ־אַקטיאָרן אין אַמאָליקן רוסלאַנד, האָט זי אויך איבערגעלעבט אַ סך פּריוואַטע טראַגישע איבערלעבונגען.

געבוירן אין גראָדזשיסק, פּוילן, אין אַ רבישן הויף, אַן אייניקל פון ר׳ שעיהלע, האָט מען זי, צוליב דאָס אָפּשטאַרבן פון צוויי פריערדיקע קינדער, לויט דער עצה פון אַ „גוטן ייד", משדך געווען באַלד נאָכן געבורט מיט דער פּראַגער רביצינס זון, וואָס איז געבוירן געוואָרן צומאָרגנס נאָך איר. אַלס „דאָס אויסגעבעטענע קינד" האָט זי יאָרן־לאַנג געטראָגן „ווייסע קליידער". נאָך איר פאָטערס טויט איז זי מיט דער מוטער געקומען אין לאָדזש. דאָ האָט אַ חברטע זי אַריינגעפירט אין יידישן טעאַטער און באַקענט מיט אירן אַ קוזין, דעם אַקטיאָר קאַלינסקי, וועלכער האָט זי, אַ מיידל פון 12 יאָר, אַטאַקירט, און זי האָט געבוירן אַ מיידעלע. די משפחה דערוויטערט זיך פון איר, דערקלערט איר פאַר געשטאָרבן, מ׳זיצט נאָך איר שבעה. באַלד ביים געבורט ווערט דאָס קינד אַוועקגענומען פון איר מוטער, צו דער באָבען וועלכע ערקלערט זיך פאַר דער מוטער פון קינד, מינדל (מאַניע), און דער מאַמען אַלס איר מומע.

ב. פאַרבינדט זיך מיטן יידישן טעאַטער, און צו 16 יאָר האָט זי חתונה מיטן אַקטיאָר סאַשאַ בעקער און זיי שפּילן אין די טרופּעס פון פישזאָן, קאָמפּאַנעעץ און אַנדערע, ביז בעקער גרינדעט אַן אייגענע טרופּע. האָבנדיק שוין אַ שטיקל באָדן הינטער אירע פיס, פועלט זי ענדלעך ביי איר מוטער, אַז זי זאָל קומען צו איר קיין וויטעבסק, וווּ זי שפּילט, און דאָרט פאָדערט זי פון איר וווּ איר טאָכטער געפינט זיך. נאָך לאַנגע באַמיִונגען ווערט זי ענדלעך געשטעלט אין קאָנטאַקט מיט איר טאָכטער, וועלכע איז אויך אינצווישן געוואָרן אַ יידישע שוישפּילערין, און ווערט פון איר פאַרבעטן קיין מינסק אויפצוטרעטן מיט איר צו איר ערן־אָוונט. זי פאָרט אַהין, אָבער צוליב די דעמאָלטיקע קאָמוניקאַציע־אומשטאַנדן קומט זי אָן שוין נאָך דער פאָרשטעלונג, טרעפט דאָס טעאַטער פאַרמאַכט, אָבער אין דרויסן פאַרן טעאַטער אַ גרויסן טומל, און שטעלט פעסט, אַז איר טאָכטער וועלכע זי האָט קיינמאָל פריזענלעך ניט געזען, איז אַרויסגייענדיק פון טעאַטער, דערהרגעט געוואָרן דורך אַן אויטאָמאָביל־צוזאַמענשטויס.

נאָך איר מאַנס טויט פאָרט ב. קיין אַמעריקע.

אין אַמעריקע האָט ב. 15 יאָר געשפּילט צוזאַמען מיט לואיס קרעמער אין זיינע דריי־אַקטיקע סקעטשעס, און האָט אויך געהאַט די געלעגנהייט צו שפּילן אין „יאָשע קאַלב" מיט מאָריס שוואַרץ און אין „העלאָ מאַלי" (א׳נ מאַלי בעק) מיט מאַלי פּיקאָן.

אין איר מאַנס טרופּע און שפּעטער אין „באַקוער יידישן טעאַטער" האָט ב. געהאַט די געלעגנהייט צו שפּילן די ערשטע דראַמאַטישע ראָלן אין די פּיעסן: „קרייצער סאָנאַטאַ", „די שבועה", „גאָט, מענטש און טייוול" (פריידעניו) פון גאָרדין, „די פּוסטע קרעטשמע" פון הירשביין, „זשאַן און מאַדלענאַ" פון מירבאָ, „דער לעבעדיקער מת" („אָלגאַ") „אַננאַ קאַרענינאַ" לויט טאָלסטאָי, און אין דער מעלאָדראַמע „צרות פון קינדער".

באַזעצט זיך אין לאָס אַנדזשעלעס, פלעגט זי יאָרן־לאַנג אויפטרעטן פאַר פאַרשיידענע געזעלשאַפטן מיט סצענעס פון פאַרשיידענע פּיעסן, ביז זי איז אַריין אין אַן אָרטיקער סאַנאַטאָריע.

מ. ע.

ישראל וויניצער — זי האָט קיינמאָל ניט געזעהען איהר טאָכטער, ענדליך האָבען זיי זיך געדאַרפט באַגעגנען און פונקט יענעם טאָג איז די טאָכטער געטויט געוואָרען אין אַן עקסידענט, „פאָרוו.", נ. י., 17 נאָוו. 1955.

טיקמאַן, יעקב

[געב. 2 פעברואַר 1890 — געשט. 15 אַפּריל 1970]

געבוירן 2 פעברואַר 1890 אין זשיטאָמיר, אוקראַינע. פאָטער — אַ פאַרמעגלעכער סוחר, אַ משכיל. באַקומען אַ טראַדיציאָנעלע דערציִונג ביי מלמדים. געלערנט העברעיש, שפּעטער אין אַ מיטל־שול און זיך געגרייט צו ווערן אַ פּראָוויזאָר.

1906 — געקומען אין אַמעריקע, געוואָרן אַ צושניידער אין אַ שאַפּ פון פרויען־קליידער און אין דער פרייער צייט גענומען אַ טיכטיקן אָנטייל אין דער נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישער באַוועגונג. 1910 — אַריינגעטראָטן אין „פּראָגרעסיוו דראַמאַטיק קלוב", וווּ ער ווידמעט זיך צו דער בינע־טעכניק פון די אָפּגעהאַלטענע פאָרשטעלונגען.

1916 — איז ט. בינע־פאַרוואַלטער פון דער אויפפירונג פון פּינסקיס „גאַברי און די פרויען" מיט וועלכער עס ווערט געמאַכט דער פרווו צו שאַפן אַ יידיש קונסט־טעאַטער. 1919 — געווען דער סעקרעטאַר פון ליטעראַריש־קינסטלערישן ביוראָ פון „נייער יידישער טעאַטער" און דער מאַנוסקריפּטן־לייענער פון טעאַטער.

זינט 1921 געווען פאַרבונדן איניקע יאָר מיטן „קונסט־רינג" ביים „יידישן קונסט־טעאַטער" און גלייכצייטיק פּראָפעסיאָנעלער סופלער פון די יידישע טעאַטערס אין ניו־יאָרק און פּראָווינץ. טיילמאָל אויך זייער געשעפטס־פירער.

אין פעברואַר 1931 איז אונטערן פּסעוודאָנים „יעקב גאָלדין" אויפגעפירט געוואָרן מיט צילי אַדלער אין שיקאַגער לאָנדייל־טעאַטער ט.׳ס פּיעסע „דאַרף אַ פרוי אָפּנאַרן?". די זעלבע פּיעסע איז אונטערן נאָמען „איר ערשטער ליגן" (קאָמעדיע־דראַמע אין 3 אַקטן, מוזיק פון שלום סעקונדאַ) אויפגעפירט געוואָרן דעם 2 דעצעמבער 1931 מיט דזשעני גאָלדשטיין אין ברוקלינער ראָלאַנד־טעאַטער. ט. האָט געשריבן נאָך איניקע פּיעסן, וואָס זיינען ניט אויפגעפירט געוואָרן. ט.׳ס ערשטע פרוי, מלכה קאָרנ־